

דין משומד ברבית, בשליחות, וברבית ע"י שליחות

שלמה צוקר
ח' אדר א' ה'תשע"ט

א. משומד ברבית

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות רבית סימן קנט

סעיף א

דבר תורה, מותר להלוות לעובד כוכבים ברבית. וחכמים אסרוהו, אם לא כדי חייו, או לת"ח, או ברבית דרבנן. והאידינא, מותר בכל ענין. (הטור).

סעיף ב

מומר מותר להלוותו ברבית, ואסור ללוות ממנו ברבית. הגה: ויש מחמירין אף במומר להלוותו. (המרדכי והגהות מיימוני בשם ראב"ה ורש"י וסמ"ג ומהר"ל). וטוב להחמיר אם אפשר להשטט ממנו.

סעיף ג

כותים, יש להם דין מומר לעבודת כוכבים. הקראים, אין להם דין מומרים ואסור להלוותם ברבית, ואין צריך לומר שאסור ללוות מהם ברבית. הגה: ועל סימן קנ"ז וקנ"ד דין אנוסין. תינוק שנשבה לבין העובד כוכבים ואין יודע מתורת ישראל כלל, דינו כקראים ואסור להלוות לו ברבית. (כך משמע מב"י לדעת הרמב"ם). ולכן מומרת לעבודת כוכבים שיש לה בן מן העובד כוכבים שהבן הרי הוא כמוה ונקרא מומר, אסור להלוות לו ברבית, (מרדכי פ' החולקין), דהוי כתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים.

2. דברים פרק כג פרשת כי תצא

(כ) לא תשיך לאחיד נשך כסף נשך אכל נשך כלדבר אשר ישך:

(כא) לנכרי תשיך ולאחיד לא תשיך למען יברכה יקנה אלהיך בכל משלח ידך על הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ס

3. ויקרא פרק לה פרשת בהר

(לה) וכי ימנה אחיד ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך:

(לו) אלתקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיד עמך:

(לז) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך:

4. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד א

גר תושב האומר לענין רבית, מאי היא? דכתיב וכי ימוך אחיד ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיד עמך. ורמינהי: לוי מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב! אמר רב נחמן בר יצחק: מי כתיב אל תקח מאתם? מאתו כתיב - מישראל.

5. רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ה סימן נב

ישראל שיצא מן הכלל וכפר בעיקר מותר להלוותו ברבית. דאין מצווין להחיותו ולא קרינא ביה וחי אחיד עמך. וכן מוכח [בירושלמי] בפ' בתרא דע"ז כותאי דקיסרי בעון קמי דר' אבהו אבותיכם היו מסתפקין משלנו מפני מה אין אתם מסתפקין משלנו אמר להן אבותיכם לא קלקלו מעשיהם אתם קלקלתם מעשיכם. ומסיק התם בשם רבי חנינא כותאי דקיסרין מותר להלוותן ברבית. ומ"מ אסור ללוות הימנו ברבית, דאע"פ שחטא ישראל הוא, והנותן לו רבית עובר אלפני עור לא תתן מכשול ועל לא תשיך. אבל מומר הנותן לישראל רבית אין עובר על לא תשיך כיון שמותר להלוותן ברבית.

6. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת עבודה זרה פרק ה

רבי יעקב בר אחא בשם רבי חנינה כותאי דקיסרין מותר להלוותן ברבית רבי יוסי בעי מעתה לא נחוש לחלתן ונן חמיי רבנן חששין:

7. מרדכי לבבא מציעא סימן שלה

פרש"י בתשובה דאסור להלוות לומר לעבודת כוכבים ברבית, וראייתו מפ' נגמר הדין דאמר אע"פ שחטא ישראל הוא ור"י פסק דמותר להלוותו ברבית, דכיון דעובד עכו"ם כופר הוא, ואמרי' פ' אין מעמידין המינין והמסורות יהיו מורידין ולא מעלין. ואמרינן פרק הגוזל בתרא גבי מסור לאנסים דק"ו הוא, ומה גופו היה מותר ממונו לא כ"ש. ואפילו למאן דלית ליה ק"ו גבי מסור, משום דסבר דלמא נפיק מיניה זרעא דמעליא, היינו דוקא גבי מסור, א"נ אפילו מין לעובד כוכבים. דאינו מטומע בין העובדי כוכבים אבל מומרים עובדי כוכבים המטומעים בין העובדי כוכבים לא שייך בהו למימר דלמא נפיק מנהון זרעא מעליא.

8. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מד עמוד א

חטא ישראל. אמר רבי אבא בר זבדא: אף על פי שחטא - ישראל הוא.

9. מרדכי מסכת קידושין פרק האשה נקנית רמז תצב

ושאלת מומר לעבודת כוכבים שהפקיד פקדון ביד ישראל קרובו ותבעו המומר לעבודת כוכבים לאחר זמן ולא רצה להחזירו לו ומת המומר לעבודת כוכבים וקרוביו הראוים לירש תובעין הפקדון וגם השליח שהביאו ליד זה הביא עדי עובדי כוכבים שנתן לו המומר לעבודת כוכבים אותו ממון מתנה אחר זמן לדעתי שאין בדברי השליח כלום שאין עדותן עדות ואם אין לנפקד עדים שכשתבעו המומר לעבודת כוכבים בחייו הוא השיב לא אתן זכו הקרובים בממון וראויין לירש שלא מצינו שבטלה תורת ירושה מן הרשעים דכתיב כי ירושה לעשו נתתי את הר שעייר וכל שכן שהן יורשין כשרים יכין וגו' ואם שלח בו יד הנפקד בחיי המומר לעבודת כוכבים או יש לו עדים שתבעו הימנו ואמר אני זוכה בו אין לך שליחות יד גדול מזה ונראה בעיני שאין כח בדיינים להוציאה דאיתמר ממון מסור לאנסיים רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד לא יהא ממון חמור מגופו דתניא המינין והמסורות לאנסיים מורידין אותן לבור אבל לא מעלין למדנו שגופו הפקר וכ"ש ממון וחד אמר אסור לאבד דלמא נפיק מיני' ברא מעליא דכתיב יכין רשע וצדיק ילבש ומומר לעבודת כוכבים מין הוא וגופו וממון הפקר וכל טעמי מסור יש בו בין לאיסור בין להיתר וכיון דלא פסק הלכתא לא כמר ולא כמר ה"ז זכה מן ההפקר בחיי המומר לעבודת כוכבים ואין לנו כח להוציאו ואם לא שלח בו יד בחייו אין כאן זכיה ואם אומר הנפקד שיש בנים למומר לעבודת כוכבים בגויותו ודוחה הקרובים לאמר לאו בעל דברים דידי את אין בדבריו כלום שישראל שבא על העובדת כוכבים והוליד ממנה בן אינו בנו דתנן מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אביו מן החליצה ומן הייבום וחיוב על הכאתו ועל קללתו חוץ ממי שיש לו מן העובדת כוכבים ושלוש שלמה בר יצחק נ"ע:

10. חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב

ועוד בענין רבית שאלו לר"ת ז"ל על בן משומדת אחת אם מותר להלוותו ברבית, או דילמא ישראל הוא ואסור, והשיב להם שמותר להלוותו ברבית, ותלמידיו של רש"י ז"ל כתבו בשם רבם ז"ל שאסור, שאע"פ שחטא ישראל הוא, ויש לדון בדבר לא יהא ממון חמור מגופו וגופו מותר להרגו כדאמרין המשומדין מורידין ולא מעלין... ויש לי ראייה לדבר מהא דגרסינן בפרק אין מעמידין (כ"ו ב') המינין והמשומדין מורידין ולא מעלין א"ל אני שונה לכל אבדת אחיך לרבות את המשומד ואת אמרת מורידין, אלמא כל מי שמורידין אותו לא מקרי אחיך כלל, והכא נמי כתיב אחיך, ואף על גב דמסור נמי מורידין וממון אסור לאבדו ואסור להלוותו ברבית, התם לאו משום דלא מקרי אחיך אלא מפני שהוא כרודף... אבל משומד לא מקרי אחיך הילכך אף להלוותו ברבית מותר ולא חיישינן לזרעא מעליא, וכש"כ משומד לע"ז שנטמע בגויים, ורחמנא אמר דליחי אחיך עמך והאי לא ליחי ולא ליקיים, ואם נפשך לומר התינח משומד עצמו בן המשומדת שוגג הוא והוה ליה כקטן שנשבה לבין הגויים ואתה מצווה עליו להחיותו, לא דמי דאילו התם לא ידע כלל, אבל כאן כיון דידע ושביק תורת ישראל ומדבק בע"ז ובחוקות הגויים הרי הוא משומד גמור ומורידין ולא מעלין.

11. ר' מרדכי ווילין, "מומר מדינא דגמרא ובזמננו", קול צבי טו (תשע"ה), 8-1

ובהערה 596 שם סיכם דיש ג' טעמים להתיר, להרא"ש א"צ להחיותו, להמרדכי ממון כ"ש מגופו, ולהרמב"ן אינו אחיך. וכתב (בהערה שם) דיש ג' נ"מ: א'. במומר להכעיס או מחלל שבת, דלהמרדכי אסור משום זרעא מעליא, ולהרא"ש ולהרמב"ן מותר; ב'. ללוות ממומר ברבית, דלהרמב"ן אין איסור לא תשיך לאחיך, כי אינו אחיך, ולהרא"ש והמרדכי אסור; ג'. להלוות למסור, דלהרמב"ן אסור, דאחיך הוא, ולהרא"ש והמרדכי מותר. והרמב"ן בסוף כתב דאפשר דאסור ללוות מן המשומדים, שהרי הם אסורים להלוות ועובר על לפני עור.

12. טור יורה דעה הלכות רבית סימן קנט

מומר שכפר בעיקר מותר להלוותו ברבית כיון שאין אנו מצווין להחיותו ואסור ללוות ממנו ברבית דאע"פ שחטא ישראל הוא והנותנו לו עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול:

13. פרישה יורה דעה סימן קנט אות ו

הנותנו לו עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול. וגם על לא תשיך אבל כשאנו לוקחין ממנו רבית לא שייך לומר ולפני עור וגו' דגורמים לו שעובר על לא תשיך דהא גם בישראל לא נאסר הלוח ליתן אלא מפני רגילות החטא

14. ב"ח יורה דעה סימן קנט

ונראה דדקדק הרא"ש דדוקא באותן משומדין שיוצאין מן הכלל שכופרין בעיקר ומיטמעין בין הגוים דומיא דכותאי התם הוא דהסכימו רוב רבותינו שמותר להלוותן ברבית אבל משומד שאינו יוצא מן הכלל ולא כפר בעיקר אלא שהוא משומד לדבר אחד כגון אוכל נבלות להכעיס ויש לו אשה ישראלית ובנים נוהגים דת משה וישראל התם חיישינן לחומרא ואסור להלוות לו ברבית דאע"פ דאין אנו מצווין להחיותו דלאו אחיך קרינן ביה מכל מקום לא גרע ממסור לחד מאן דאמר (ב"ק קיט א) דגופו שרי וממון אסור דילמא נפקא מיניה זרעא מעליא

15. ש"ך יורה דעה סימן קנט

ד טוב להחמיר כו'. ובמומר להכעיס שלא יצא מן הכלל אעפ"י שהוא היה מן המורידין וכדלעיל סימן קנ"ח מ"מ יש להחמיר בו טפי ממומר שיצא מן הכלל ואין להלוות לו ברבית, ב"ח ואעפ"י שאין דבריו מוכרחים, גם בתשו' הגאונים דפוס פראג סי' רפ"ד מצאתי שאלה מהו להלוות ברבית למומרים תשו' הר"ף אומר שמעתי מרבתי אם הוא מומר דשביק היתרא ואכיל איסורא אז הוא מותר אבל במומר לתיאבון אסור עכ"ל מ"מ יש להחמיר:

ב. נכרי בשליחות

16. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ע עמוד ב

משנה. אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית, אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, ולוין מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב. מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל.

17. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב

מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו'. תנו רבנן: מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל. כיצד? ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית, וביקש להחזירם לו. מצאו ישראל אחר ואמר לו: תנם לי, ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו - אסור. ואם העמידו אצל נכרי - מותר. וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית, וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל אחר ואמר לו: תנם לי, ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו - מותר. ואם העמידו אצל ישראל - אסור. בשלמא סיפא - לחומרא, אלא רישא, כיון דאין שליחות לנכרי - איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא! - אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא: הכא במאי עסקינן - כגון דאמר ליה: הניחם על גבי קרקע והיפטר. - אי הכי מאי למימרא? - אלא אמר רב פפא: כגון שנטל ונתן ביד. - ואכתי, מאי למימרא? - מהו דתימא: נכרי גופיה כי עביד - אדעתא דישראל קא גמיר ויהיב, קא משמע לן.

18. רש"י מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב

בשלמא סיפא - דקתני: אם העמידו אצל ישראל אסור, דמשמע שנכרי זה חשוב שלוחו של ישראל - חומרא דרבנן הוא למיסר, דהא דקיימא לן דשלוחו של אדם כמותו - בשולח ישראל ושליח ישראל נאמר, דמתרומה גמרינן, בפרק שני דקדושין (מא, ב): אתם גם אתם - לרבות שלוחכם, מה אתם בני ברית - אף שלוחכם בני ברית. אדעתא דידיה דישראל - שהרי הוא הביאו אצלו, והוי נכרי שלוחו, ונחמיר מדרבנן למיסר, כדמחמרינן בסיפא.

19. תוספות מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב

כגון שנשא ונתן ביד - אומר רבינו תם דהשתא תו לא אמרינן סיפא לחומרא כדהוה אמרינן מעיקרא אלא מיירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמרינן אדעתא דנכרי גמר ומקני ליה... ומתוך פ"ה ור"ח משמע דלעולם סיפא לחומרא

20. שולחן ערוך יורה דעה הלכות רבית סימן קסח-קסט

סעיף א

ישראל שלוה מעות מעובד כוכבים ברבית, ובקש להחזירם לו, ואמר לו חבירו: תנם לי ואני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו, אסור. ואפילו כתב ישראל שני שטר בשמו לעובד כוכבים, ונתן משכונות וגם נתן הרבית לעובד כוכבים, אסור. (וכל א" מה שנתן לעובד כוכבים מפקינן מישראל ראשון, דהוי רבית קצוצה). (ב"י בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ח וכו"מ בטור ופוסקים). והוא הדין אם הישראל היה חייב מעות בלא רבית, יש לו דין זה. ואפילו העמידו אצל העובד כוכבים ואמר לו העובד כוכבים: תנם לישראל זה והפטר, ואני אתנה עמו שיתן לי קרן ורבית, אסור.

סעיף ב

אבל אם קבל העובד כוכבים המעות מיד הישראל הראשון ונתן לשני, מותר אפילו אם נתן הרבית ליד הישראל הראשון.

סעיף ג

וכן אם העמידו אצל הער"ג ואמר: הניחם על גבי קרקע, וכן עשה, ונסתלק, ולקחן השני משם, מותר. הגה: וי"א אם אמר העובד כוכבים ליתנם לישראל השני דרך פקדון, ואחר כך יהא בידו הלוואה, דשרי הואיל ולא יצא מתחת הראשון בתורת הלוואה. (ב"י בשם תלמידי הרשב"א ונ"י). ואם הישראל השני לא עשה הלוואה עם ישראל הראשון, רק עם העובד כוכבים, והעובד כוכבים א"ל לקבלם מישראל ראשון, והישראל ראשון אינו רק כשלוחו של עובד כוכבים, מותר אפילו נתן הרבית לישראל. (שם בשם הגהות מרדכי).

סעיף ו

עובד כוכבים שלוה מעות מישראל ברבית וביקש להחזירם לו, ומצאו ישראל ואמר לו: תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו, מותר. ואפילו א"ל: אני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו, מותר שבשביל העובד כוכבים נותנם לו. ואם העמידו אצל ישראל, אף על פי שנתן העובד כוכבים המעות בידו, והואיל ומדעת ישראל נותן, אסור. הגה: ויש מקילין. ואפילו אם העמידו אצלו (טור בשם ר"ת ורא"ש). אבל העיקר כסברא הראשונה (ב"י בשם נימוק"י שכ"כ בשם ר"ן), אבל במקום שנהגו להקל אין למחות בידם (תשובת הרא"ש והגהמ"י).

21. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב ודף עב עמוד א

רב אשי אמר: כי אמרינן אין שליחות לנכרי - הני מילי בתרומה, אבל בכל התורה כולה - יש שליחות לנכרי. והא דרב אשי ברותא היא, מאי שנא תרומה דלא - דכתיב אתם גם אתם; מה אתם בני ברית - אף שלוחכם נמי בני ברית. שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה. אלא דרב אשי ברותא היא. איכא דאמרי, אמר רב אשי: כי אמרינן אין שליחות לנכרי - הני מילי אינהו לדידן, אבל אנן לדידהו הוינא להו שליח. והא דרב אשי ברותא היא. מאי שנא אינהו לדידן דלא - דכתיב אתם, גם אתם לרבות שלוחכם; מה אתם בני ברית - אף שלוחכם בני ברית, אנן לדידהו נמי, מה אתם בני ברית קאמר. אלא הא דרב אשי ברותא היא. רבינא אמר: נהי דשליחות לנכרי לית ליה, זכיה מדרבנן אית ליה. מידי דהוי אקטון, קטן לאו אף על גב דלית ליה שליחות אית ליה זכיה מדרבנן. הכא נמי לא שנא. - ולא היא, ישראל אתי לכלל שליחות, נכרי לא אתי לכלל שליחות.

22. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף כג עמוד ב

דתנן: העובד כוכבים והכותי שתרמו משלהם - תרומתם תרומה, ותנן: עובד כוכבים שתרם של ישראל אפי' ברשות - אין תרומתו תרומה, מאי טעמא? לאו משום דכתיב: (אתם) גם אתם, מה אתם ישראל, אף שלוחכם ישראל! אמרי דבי ר' ינאי: לא, מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית.

23. רש"י מסכת גיטין דף כג עמוד ב

לא מה אתם בני ברית - מהולים ובאו בברית מצות.
אף שלוחכם בני ברית - לאפוקי עובד כוכבים אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) מחוטב עציך וגו'.

24. רמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ב

הלכה א

אין העכו"ם נעשה שליח לדבר מן הדברים שבעולם, וכן אין ישראל נעשה שליח לעכו"ם לדבר מן הדברים שנאמר כן תרימו גם אתם מה אתם בני א ברית אף שלוחכם בני ברית, והוא הדין לכל התורה כולה, ומה משלחכם בן ברית אף בכל התורה כולה המשלח בן ברית.

הלכה ב

עושה אדם שליח איש או אשה ואפילו אשת איש ואפילו עבד ושפחה הואיל והן בני דעת וישנן במקצת מצות נעשין שלוחין למשא ומתן, אבל מי שאינן בני דעת והן חרש שוטה וקטן אינן נעשין שלוחין ולא עושין שליח אחד הקטן ואחד הקטנה, לפיכך השולח בנו קטן אצל החנוני ומדד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר ואבד את השמן ואת האיסר החנוני חייב לשלם שלא שלחו אלא להודיעו ולא היה לו לשלח אלא עם בן דעת וכן כל כיוצא בזה, ואם פירש ואמר שלח לי עם הקטן הרי זה פטור.

25. טור חושן משפט הלכות שלוחין סימן קפח

אין שליחות לעובד כוכבים לא שיעשה הוא שליח לישראל ולא שיעשנו ישראל שליח

26. שולחן ערוך חושן משפט הלכות שלוחין סימן קפח סעיף א

אין העובד כוכבים נעשה שליח לדבר מהדברים שבעולם, וכן אין ישראל נעשה שליח לעובד כוכבים לדבר מהדברים.

27. לבוש חושן משפט סימן קפח סעיף א

כתיב בתרומה [במדבר יח, כח] אשר תרימו גם אתם, וכבר ידעת דכל גם לרבווי אתא, ואמרו ז"ל [קדושין מא ע"ב] גם דהכא לרבות שלוחכם, כלומר דשליח של אדם יכול לתרום תבואתו וחל עליו שם תרומה, ושמע מינה דשלוחו של אדם כמותו, ואף על גב דכבר שמענו מפסוקים אחרים כדכתיב לעיל סימן קפ"ב סעיף א', כתבה רחמנא עוד מקרא זה לאקושי השליח למשלח כלומר שיהא השליח דומה למשלח ר"ל בן תורה ומצוה כמו המשלח, והכי דרשו מה אתם בני ברית אף שלוחכם יהיו דוקא בני ברית, ואם אינו בן ברית אינו נעשה שליח, לפיכך אמרו אין הגוי נעשה שליח לדבר מהדברים שבעולם, וכן אין הישראל נעשה שליח לגוי לדבר מהדברים שבעולם, שזה ג"כ הוא בכלל ההיקש מה אתם בני ברית כו' לאקושי המשלח לשליח, מה השליח בני ברית אף המשלח שיהא בני ברית דאין היקש לחצאין.

28. סמ"ע על שולחן ערוך חושן משפט הלכות שלוחין סימן קפח סעיף א

אין הגוי נעשה שליח לדבר מהדברים כו'. ילפינן מדכתיב גבי תרומה [במדבר י"ח כ"ח] גם אתם, ודרשינן [קדושין מ"א ע"ב], גם אתם לרבות שלוחכם, שגם הם יכולין לתרום במקום בעל התבואה, ומדלא הוצרך גם לרבות שליח, דהא כבר נילף ממ"ש בפסח וגיטין ובצריכותא [שם] [וכמו שכתבתי בסימן קפ"ב סק"א]], דרשו מגם להקיש השליח לאתם, ונכתב למילף מה אתם בני ברית ובני מצוה אף שלוחכם יהיה כן, לאפוקי גוי. גם יש לומר, דאי לאו דנלמד מפסח וגיטין להיות שליח של אדם כמותו, היינו מוקמינן יתורא דגם, לענין אחר, השתא דנילף שליח משם, מוקמינן יתורא דגם, לזה ללמדנו שהשליח [ה]נלמד ממקום אחר יהיה כמותו. גם מה שכתבו הטור והמחבר דאין ישראל נעשה שליח לגוי, מהאי היקש הוא ילפינן, דבעינן שיהא המשלח והשליח בענין אחד, וכן הוא בגמרא בהדיא [ב"מ ע"א ע"ב], עיין פרישה [סעיף א']:

29. פרישה חושן משפט סימן קפח סעיף א

אין שליחות לגוי כו'. כבר כתבתי בריש סימן קפ"ב (ס"ד) דהא דשלוחו של אדם יש לו כח כמו משלח זה ילפינן [קידושין מא ב] בצריכותא ממה שמצינו בקרבן פסח ובדין גט אבל הא דצריך להיות שלוחו בן ברית וגדול כן היא מסקנת הגמרא פרק איזהו נשך וילפינן לה מתרומה דכתיב בה גם אתם דגם מרמז אשליח בעינן שיהא דומה לאתם. ומהאי גם לחוד לא הוה למדנו תרתי דין שליח ושיהא כמותו בכל מקום אי לאו שהוא מיותר ועוד "דגם" אינו מרמז שליח כי אם מאחר שמלמד שליח כבר מוקמינן לריבוי דגם עליו למיבעי שיהיה שוה לו. ושם בגמרא גם כן מסיק דהוא הדין איפכא דאין ישראל נעשה שליח לגוי מהאי טעמא דבעינן שיהיה השליח והמשלח בענין אחד:

30. משנה למלך הלכות שלוחין ושותפין פרק ב הלכה א

אין העכו"ם נעשה שליח לדבר מן הדברים שבעולם כו'. הרב משאת בנימין בתשובה סימן צ"ז נסתפק בהא דאמרינן דאין העכו"ם עושה שליח ואינו נעשה שליח אם הוא דוקא עכו"ם לישראל אבל עכו"ם לעכו"ם מצי עביד שליח יע"ש. ועיין בירושלמי פ"ק דתרומות הלכה א' ותמצא שדין זה ליתא אלא שאין העכו"ם בתורת שליחות כלל ועיין ברפ"ו דדמאי. (א"ה עיין מגן אברהם סימן תמ"ח סק"ג ובספר בית שמואל ס"ס ה' ומהר"ם מינץ בתשובה סימן ה' ועיין בספר חות יאיר סימן מ"ט בדין אמירה לעכו"ם בשבת והש"ך ח"מ סימן רמ"ג ס"ק ה' הביא דברי המ"ב שכתב כן בפשיטות):

31. נתיבות המשפט חידושים על שולחן ערוך חושן משפט הלכות שלוחין סימן קפח סעיף א
אין העכ"ם נעשה שליח. ואם מומר לעכ"ם נעשה שליח לישראל, עיין (ב"ג בתשובותינו) [ב"י בתשובותיו] בדיני גיטין סי' י"ד.
ואם עכ"ם נעשה שליח לעכ"ם, עיין לקמן סימן רמ"ג בש"ך [סק"ה].

32. ש"ך חושן משפט סימן רמג סעיף ה
נעשה שליח לעכ"ם כו'. אבל עכ"ם לעכ"ם נעשה ונ"מ לענין מכירו' חמץ כ"כ בתשו' משאת בנימין בפשיטות:

33. מגן אברהם סימן תמח
ובסי' צ"ז כ' דאם הקנה לו במשיכה לחוד בלא כסף קני ואם העכ"ם שלח שלוחו ומשך קני ג"כ אף על גב דאין שליחות לעכ"ם
ה"מ עכ"ם לישראל או איפכא אבל עכ"ם לעכ"ם עושה שליח וצ"ע דבירושלמי רפ"ו דדמאי איתא דאין עכ"ם עושה שליח
לעכ"ם חבירו ע"ש

34. ערך לחם חושן משפט סימן קפח סעיף א
שם בסופו. מכאן נראה דגוי לגוי נעשה שליח, כגון אם מכר או קנה שלוחו בנכסיו, דזיל בתר טעמא מה את בני ברית כו'

35. ערוך השולחן חושן משפט סימן קפח סעיף א
כבר נתבאר בסי' קפ"ב דגזירת הכתוב הוא שאין שליחות לכותי וכן אין הישראל נעשה לו שליח ואם כותי נעשה שליח לכותי
י"א דנעשה שליח דהתורה לא מיעטה רק הוא לישראל וישראל לו ולא כותי לכותי [ש"ך סי' רמ"ג וקצה"ח] וי"א דאין בו דין
שליחות כלל [מג"א סי' תמ"ח ומל"מ פ"ב משלוחין] וכן מפורש בירושלמי פ"ו דדמאי ופ"א דתרומות וכן עיקר והסברא כן הוא
דהא אי לאו דילפינן עניין שליחות מן התורה דשלוחו של אדם כמותו לא היינו אומרים כן מסברא שהרי הגמ' פריך מנלן עניין
שליחות וכיון דלא מצינו רק בבני ברית ממילא דבאינם בני ברית אינם כלל בעניין שליחות ובירושלמי שם משמע דבכל הני
דאין להם שליחות מ"מ אם עשה שליחותו וניחא ליה בעשייתו מה שעשה עשוי [ואפשר דאין זה רק בתרומה דמהני מחשבה]
ויש מרבותינו שסוברים דלחומרא יש שליחות לכותי [רש"י ותוס' ב"מ ע"א ב] ויש חולקין [ר"ת שם] ואפילו להמחמירים אין זה
רק באיסורים כמו ריבית וכיוצא בזה ולא בדיני ממונות בלבד וי"א שאם עשה הכותי שליח לישראל לקנות קרקע או לשכור
ונתן לו ממון שיתנם להמוכר או להמשכיר ועשה כן נקנה הקרקע להמשלח דאע"ג דאין הישראל שלוחו מ"מ מעותיו של הכותי
קונות לו דהמוכר והמשכיר מקנים לבעל המעות והשליח מעשה קוף בעלמא הוא דקעביד

36. רבי עקיבא איגר חושן משפט סימן קפח סעיף א
ואם שליחות למומר עיין ב"ש אה"ע סי' קכ"ג וקמ"א ובמ"א סי' קפ"ט וש"ת ב"י סי' ל"ו ובש"ך סי' קכ"ו ס"ק צ"ב:

37. באר היטב חושן משפט סימן קפח סעיף א
שליח. אם מומר יש לו דין גוי לענין שליחות, עיין בתשובת בית יוסף דיני גיטין סי' י"ד מערכה מול מערכה, גם ריא"ז בהגהותיו
סביב הר"ף פרק המביא (גיטין יב. דפי הר"ף של"ג אות א) גבי מתני' דהכל כשרים להביא את הגט כתב דמומר ראוי להביא
שליחות לאשת ישראל, ועיין בספר פני משה ח"ב סי' ל"ח. ובתשובות המב"ט (ח"א) סי' קמ"ה ובתשובת הרשד"ם (ח"מ) סי'
נ"ט. בני חיי (סי' קפ"ח הגהת הטור אות א').

ג. משומד בשליחות בגיטין

38. שלטי הגבורים על הר"ף גיטין דף יב. (בדפי הר"ף)
לשון ריא"ז... מיי' כתב על ישראל שהמיר לעבודת כוכבים או מחלל שבת בפרהסיא שהוא כעובד כוכבים לכל דבר וכבר ביררנו
בקונטרס הראיות שקדושו קדושין וגיטו גט כישאל גמור וכשם שהוא פוטר את אשתו בגט ואע"פ שנשאה כשהיא ישראל
כשר כך יכול להביא שליחות הגט לאשת ישראל כשר.

39. רמב"ם הלכות גירושין פרק ג הלכה טו
הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחמשה, גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן, אפילו האשה עצמה כותבת את גיטה, ישראל שנשתמד
לע"ז או שהוא מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו.

40. שו"ת בית יוסף דיני גיטין וגירושין סימן יד
שאלה לאה נשאת לשמעון בצפת תוב"ב ושמעון ירד למצרים ונשתמד שם ברצונו ועשאוהו רגלי ונכתב עם החיל ההולכים
לחביש האם אפשר לשלוח לה הגט או לזכותו על ידי אחר ומה תיקון יש שמא המשומד יתחרט ויבטל הגט קודם שיגיע לידה.
תשובה ודאי ראוי לכל בעל נפש לעיין ולדקדק היטיב כדי לצאת מכל אלו החששות לענין נד"ד שנ"ל תימה גדול להקל ראש
לעשות המשומד שליח הולכי' היכא דאפשר באופן אחר שרבו האוסרים
בס' כפתור ופרח פ"י כתב בשם טהור קדוש מהר"ר אליעזר דשנן זצק"ל בשם ר"י בר אברהם ז"ל וז"ל משומד אחר שיצא
מברית קדש לבטלה לאו בר שליחות הוא ובמקום שמרבה שליחות מפרש מה אתם בני ברית וכו' פי' רש"י מהולין ושיהיו בני
ברית במצות ע"כ כי על פי הדברי' האלה כרתי אתך ברית אם לא בריתי יומם ולילה הרי שהתור' והמצות נקראו ברית וכל
מקום שמרבה משומד לומר בו נקרא אחיך אינו מרבה כי אם משומד אוכל נבלות לתיאבון ואף למאן דאמר דאוכל להכעיס
משומד הוא מודה בעובד ע"ז כדאיתא פ' אין מעמידין המינים והמסורות והמשומדים מורידים לבור ופריך אנא [שונה] לכל

אבידת אחיך לרבות המשומדים ואת אמרת מוריד' ומשני סמי מהכא משומדים ופריך ולישני כאן במשומד אוכל נבלות לתיאבון כאן באוכל נבילות להכעיס ומשני משומד אוכל נבילות להכעיס מין הוא ואף למ"ד בטר הכי דמשומד אוכל נבילות להכעיס הוי משומד ומרבה ליה להחזיר אבדה במשומד לע"ז מודה דהוי כגוי כדאיתא בפרק בתרא דהוריות אלא אי זהו מין זה העובד ע"ז ומורידין המין לבור וכן פי' זקני ז"ל בפרשת אמור דמרבה משומד להיות מטמא אליו ופי' דוקא משומד אוכל נבילות לתיאבון דעושה מעש' עמך במקצת אבל פי' מכל וכל מדרכי ישראל אין כהן מיטמא אליו ואפי' לאביו כ"ש שאר קרובי' ובמסכת שמחות יש שאין מתאבלין עליהן מכל אלו יש הוכחה שהוא כגוי וצריכה גט מידו לידה או ליד שלוחה כי היכי דגוי שקדש בזמן הזה שאומר הספר דחוששין לקידושיו ע"כ צריך לומר דלא על ידי שלוחו יתן הגט שהרי אין שליחות לגוי לכ"ע אי משום דלאו בר ברית אי משום דמפקי שליחות מקרא אחרנא מושלחה דבישראל מיירי שוב מצאתי כתוב בשם רבינו יחיאל ז"ל ובמקו' שאי אפשר בשליחו' להולכ' כגון במשומד אין מדקדקין כל כך בשליחו' קבל' היכא שהיא גדול' בשנים וסמכין אחזקה שהביא' שתי שערות ע"כ במשומד ס"ל דאין מועיל שליחות להולכה ע"כ. וה"ר אליעזר מגרמיזא מחמיר שלא ליעשות שליח המשומד. עכ"ד כפתור ופרח ...

ואפשר לדקדק שגם הרמב"ם ז"ל סובר כן שהרי גיל' דעתו בב' מקומות חדא בפ"ג מהל' גירושין ז"ל הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה גוי ועבד וחרש שוטה וקטן ואפי' אשה עצמ' כותבת את גיטה ישראל שנשתמד לע"ז או שהוא מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו ולמה אין כותבין אלו החמש' מפני שצריך הכותב לכתוב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרש' והגוי על ידי עצמו הוא כותב ע"כ יש לדקדק מדלא קאמר אבל המשומד או המחלל שבת בפרהסיא אם כתבו פסול ואמ' הרי הוא כגוי לכל דבריו גילה דעתו דלכל ענייני' דשייכי בגט הוי כגוי לכלם לכתוב' ולשליחו' ולכל מילי דגט. וא"ת דמיירי שלא לכתוב גט לאחרים ושלא להיו' שליח ומשלח לאחרים דוקא אבל לדידי' מצי כותב ומשלח כיון דישנו בתור' גיטין וגירושין הא ליתא דלעיל מינ' כתב ואפילו אשה עצמה כותב' את גיטה ישראל שנשתמד לע"ז או שהוא מחלל שבת בפרהסיא ה"ה כגוי לכל דבריו אלמא במילתא דגופיה קא מיירי ...

ופי' רש"י בני ברית מהולין ושיהיו בני ברית במצות ונמי פירש שליחות דכל התורה כולה שיהי' שלוחו כמותו מתרומה גמרינן לה ע"כ ומשום דהוי פסק הלכ' לעולם כלישנא בתרא למד הרמב"ם למשלח ומעתה המשומד לאו בן ברית הוא כיון שפרק מעליו עול מצו' הכי משמע מפי' רש"י והכי נמי משמע מהערוך דיליף מרעהו תדע דבסמוך מתיר העבד משום דישנו במקצ' מצות דכתיב מחוטב עציץ מכל הני משמע בפירוש דפוסל שליח ומשלח בשאינם בני ברית במצות. ותמ' גדול בדאפש' לצאת גם כן ידי חובתו אלו למה נת' אשת איש לשוק לדעתם אחרי שיש לנו תיקון יפה בנד"ד דקיל מכולהו: גם כי יש הרבה אריות מתירין ונח ליתקן עם החשש' שמא יבטל המשומד השליח והגט. ונר' לחלק בין האוסרין שליחות המשומד למתירין שבפירו' בן ברית פליגי מאן דאס' סבר דפי' בן ברית הוא שאינו עוש' מצו' שהרי פרק מעליו עול מצות ומאן דמת' סבר דפי' בן ברית שקבל עליו עול המצות כבר אעפ"י שאינו מקיימם עתה בן ברית איקרי אעפ"י שחטא ישראל הוא וכיון דישנו בגירושין וגירושין ילפינן לה מושלח' שעושה שליח ונעשה שליח אם כן יפה כחו בכל מאי דילפינן מושלח' אף על גב דהאוסרים סברי דושלחה בישראל מיירי ולא במשומד ...

ובעל המחשבו' יודע אם לעקל אם לעקלתון ואני אל א-להי אשיב דברתי כי הוא יוציא לאור משפטי ודיני הכי אמרתי בלבי להרצות דעתי הנקלה לפני החכמי' השלימי' בדק התור' מחזיקי' כי היכי דלמטייה לכל אחד שיבא מכשורא. נאם מנחם בבלי . תשובתי על הפסק הנ"ל ראיתי מה שכתב כ"ת בענין משומד שפירש מדת ישראל שאינו יכול לעשות שליח הולכ' לגרש אשתו והביא ראייה מדברי כפתו' ופרח. נ"ל שהראיה שמביא כפתור ופרח אינה ענין לנד"ד דאע"ג דלענין שליחות בעלמא לא יהא בר שליחות וכן לומר דאינו נקרא אחיך לענין שליחות דגט שפיר שייך ביה כיון דאיתיה בתורת גיטין וקידושין והראיה שהביא מגוי שקידש בזמן הזה וכו' אינה ראייה דהא אסיקנא בגמרא שאין הלכה כן .

ועוד שאפילו לדברי האומר כן מי הגיד לו שלא יגרש ע"י שליח ומ"ש ע"כ צריך לומר דלא ע"י שלוחו יתן הגט שהרי אין שליחות לגוי לכ"ע עכ"ל אין דבריו מכוונים שמה שאתה אומר שקידושיו קידושין הוא מפני שאתה מספקו כישראל א"כ יכול הוא לעשות שליח שא"ת שאינו יכול לעשות שליח מפני שהוא כגוי א"כ לא תחוש לקידושיו וא"ת אף עפ"י שאנו חוששים לקידושיו אינו יכול לעשות שליח משום דכיון שנשתמד לאו בר שליחות הוא זהו מערכה על הדרוש שהרי זה הוא בעצמו הדרוש שאנו דנים עליו וקל להבין .

ומה שכתב כ"ת ואפשר לדקדק שגם הרמב"ם סובר כן שהרי גילה דעתו בשני מקומות חדא בפ"ג מהלכות גירושין הכל כשרים לכתוב את הגט עד אלמא במילתא דגופיה מיירי. יש לתמוה היאך היה אפשר לעלו' על הדעת שיהא המשומד כותב גט לעצמו אעפ"י שאינו כותב לאחרים שכתב כ"ת וא"ת דמיירי שלא לכתוב גט לאחרים אבל לדידיה מצי כותב עכ"ל שהרי הטעם שאמרו בפיסול הגוי משום דאדעתא דנפשיה עביד שייך במשומד ומה לי לעצמו מה לי לאחרים אבל נאמר דלא מיעטו אלא מכתובה בין לעצמו בין לאחר' דבכתיבה עסיק ואתי בההיא בבא אבל משליחות הגט לא נתמעט כיון דאיתיה בתורת גיטין וקידושין . ומה שכתב כ"ת עוד שנית בפ"ב מהל' שלוחין אין הגוי נעשה שליח וכו' עד מכל הני משמע בפ' דפוסל שליח ומשלח כשאינם בני ברית במצוות. מתוך מה שכתבתי נתבאר שאין ראייה מכאן דשאני שליחות דגט דשייך ביה שפיר הואיל ואיתיה בתורת גיטין וקידושין. ומה שכתב כ"ת ונר' לחלק בין האוסר' שליחות המשומד' למתירים דבפי' בן ברית פליגי וכו'. אינו נ"ל משום דכיון שהוציא עצמו מכלל ישראל לדברי הכל אינו נקרא בן ברית והרי הוא כגוי זולת לענין גיטין וקידושין דכיון דאיתיה בתורת גיטין וקידושין לדברי הכל שייך בשליחות גט אלא שקצתם חששו שמא יבטל השליח או הגט ... והנה אודיע לכ"ת שכתב שם האשה איזמיראלדה והיה ראוי לכתוב איזמיראלדה בשין ואני אמרתי אגלה און כ"ת ובכן אפרוש כפי אל ה' וכו': הצעיר יוסף קארן

41. דרכי משה הקצר אבן העזר סימן קמא סעיף כח

מצאתי כתוב בהגהות אלפסי (שלטי הגבורים) פרק ב' דגיטין (דף תקס"ה) (יב. סוף אות א) דמשומד יכול להביא גט שהרי יכול לגרש אשתו ולא דמי לנכרי שאינו בתורת גיטין וקידושין. ונראה לי דמיירי בארץ ישראל או בחוצה לארץ ונתקיים הגט בחותמיו אבל בלאו הכי אינו נאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם דלא גרע משאר פסולי עדות מיהו אם הביאו בלא קיום ואפשר לקיימו אח"כ הגט כשר וכן כתב המגיד משנה פרק ו' דגירושין (ה"ז) לענין פסולי עדות.

42. שיטות לגבי שליחות בנט

פסק	חיוב עצמו-קבלת החיוב	כלל התורה-המצוה הזאת	בין אדם למשלחו/למקום
רי"ז	כשר	חיוב עצמו	מצוה הזאת
כפתור ופרח	פסול	קבלת החיוב (להוציא מקבל ע"ז או להכעיס)	ברית=תורה, נקרא אחיך
השואל בבי" (מנחם בבלי)	פסול	קבלת החיוב (ופה עיקר המח')	כלל התורה
החולקים לפי מנחם בבלי	כשר	חיוב עצמו	כלל התורה (וגם צ"ל שייך לפשרה)
בית יוסף	כשר	חיוב עצמו	מצוה הזאת (ופה עיקר המח')

43. שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קמא

סעיף לג

הנשים והקרובים, כשרים לשליחות הגט. הגה: ויש מי שכתב דבמקום שאפשר, לכתחלה לא יהא השליח קרוב לאיש ולא לאשה ולא לדיינים שנותנים הגט לפנייהם (בסדר גיטין). ואפילו הפסולים מדברי סופרים, בעבירה, כשרים לשליחות הגט. אבל הפסולים בעבירה מדברי תורה, פסולים מד להבאת הגט מה א"כ נתקיים הגט בחותמיו. ויש פוסלים אף בנתקיים בחותמיו. ודין מומר, כדין פסולי עדות מדאורייתא (כן משמע בהגהות אלפסי דגיטין).

סעיף נט

השולח גט לאשתו, ובטלו קודם שיגיע לידה, הרי זה בטל. ואם הגיע לידה, אינו יכול לבטלו, אפילו בתוך כדי דיבור. הגה: יש אומרים דמומר לע"ג אינו יכול לעשות שליח להולך גט לאשתו, דחיישינן שמא יבטלנו (מהר"ז סי' תכ"ו). ואף אם מקבל עליו בחרם ובשבועה שלא לבטלו, לא מהני, דחיישינן שמא יעבור על שבועתו. וי"א דהמומר עושה השליח תחלה שליח לקבלה ואומר לשליח: זכי בגט זה לאשתי פלונית ובו תהא מגורשת וכו', ונותנו לשליח, ואחר כך חוזר ולקחו מן השליח ועושה אותו שליח להולכה, ואומר: הולך גט לאשתי וכו' (ה"ה סימן רל"ז ובפסקיו סימן מ"ב), וכן נוהגין. אבל לא יעשה השליח תחילה שליח להולכה ואחר כך שליח לקבלה. וכבר נתברר כל זה לעיל סימן ק"מ סעיף י"א.

44. בית שמואל על שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קמא סעיף לג

מז ודין מומר וכו'. כ"כ הש"ג וטעמו משום נכרי ממועט מטעם שהוא אינו בן ברית או מטעם שאינו בתורת גיטין ומומר בן ברית הוא והוא בתורת גיטין וקדושין לכן ס"ל דהוא כשר לשליחות, והא דהוא פסול לכתוב גט משום דאינו כותב לשמה, מיהו בתוס' סנהדרין דף ע"ב משמע דדין מומר כדין נכרי דכתבו שם מומר לאו בן ברית הוא וכן משמע מהרמב"ם פ"ג לכן כתב דין מומר כדין נכרי ומיום שנעשה מומר הוי כאלו אינו בתורת גיטין וקדושין ועיין סי' קכ"ג:

45. תוספות מסכת סנהדרין דף עב עמוד ב

ישראל הוא בן ברית הוא-ישראל ולא כותי בן ברית ולא מומר לעבודת כוכבים דמומרין לעבודת כוכבים היו מורידין ולא מעלין.

46. חכמת שלמה אבן העזר סימן קמא סעיף לג [ר"ש קלוגר]

[הגה] ודין מומר כדין פסולי עדות מדאורייתא. נ"ב משמע מזה דמומר נחשב בן ברית וע' בב"ש ומ"א הל' בהמ"ז סי' קפ"ח וצ"ע מן הש"ס רפ"ב דע"ז (ד' כ"ז ע"א) דקאמר שם מה בינייהו ערל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו למ"ד ואתה את בריתי תשמור איכא למ"ד המול ימול ליכא וכו' ולמה לא קאמר מומר לערלות איכא בינייהו ולמ"ל שמתו אחיו מחמת מילה ובע"כ דאם הוי מומר לערלות לא שייך בו ואתה את בריתי תשמור א"כ מוכח דמומר לערלה לא נחשב בן ברית מכ"ש מומר לכל התורה כולה ודו"ק... [הגה] ודין מומר כדין פסולי עדות מדאורייתא. נ"ב עיין בחיבורי מ"ט סימן פ"ז בתשובתי לק' אדעססי מ"ש ראייה דמומר אינו בר שליחות גם בחיבורי לחו"מ מהדורא ה' סימן רי"ג ה"ב יותר ג"כ ראייה דמומר אינו בר שליחות ע"ש ודו"ק:

47. ספר אור זרוע חלק א - הלכות יבום וקידושין סימן תרה

שומרת יבם שנפלה לפני מומר

כתוב בתשובות הגאונים שומרת יבם שנפלה לפני מומר לא משתריא לעלמא עד דחליץ לה דהא אף על גב דאשתמד בקדושת' קאי וקיי"ל דאי מקדש בת ישראל תפסין בה קידושין והכי אמר מר רב נחשון גאון בר ישראל דקדיש אשה והוה לי' אח מומר בשעת קידושין ומת ההוא בר ישראל בלא בנים אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום כיון דקדים שמדותי' דאח לקידושין ומית ההוא בר ישראל אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום מ"ט משום דנישואים הראשונים מפילים את האשה לפני יבם לחלוץ או ליבם וכן הלכתא.

48. פני משה (בבבניסטי), ח"ב סי' ל"ח

אחת מהנה הוא שהשליח הלז הוא מומר שנשתמד לרצונו ואף כי בעת שעשאוהו שליח היה איש יאודי מ"מ כיון שבנתים נשתמד ברצונו הפשוט יש לחוש לסברת המחמירים דמומר דין גוי יש לו ואין שליחות לגוי ולדעת המחמירים הללו אשר אזכיר את שמותם בע"ה, משמע דאית להו דההיא דאמרי' במומר שקדש דלקדושין ולגרשין אעפ"י שחטא ישראל הוא ההוא הוי דוקא להחמיר לחוש לקדושו ולהצריכה גט. אמנם להקל עליו לתת לו דין ישראל שיעשה שליח לאחרים או שיעשה הוא בעצמו שליח להביא גט כגון דא אפשר דבכי הא לא אמרי' אעפ"י שחטא ישראל הוא

49. שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן קסט

הכי אמר מר שלום גאון ישראל משומד אין לוין ממנו ברבית ואין מלוין לו ברבית הואיל וכי מקדש בת ישראל [קידושי' תופסי'] בה ולא משתריא אלא בגט. ולגבי גט יהיב לאנתתי' ופטור לה ולגבי אשת אחיו חולץ לה והרי הוא כישאל לגבי קידושי' וגט וחליצה דאמ' שמא יתחרט ויחזור בתשובה ורחמנא אמר לאחיך לא תשיך אבל ירושלמי פ"ק דע"ז [אמר] הלין כותאי דקיסרי מותר להלותם ברבית מפני שקלקלו מעשיהם וכן נראה לישראל משומד מה"ט וכן נראה לר"ב להלות למשומד ברבית.